

NOVI GLAS

Glasilo Hrvatskoga
akadenskoga kluba

God. 1 (1969)

Broj 3

MOA IGTV2

NOVI GLAS

GOD. 1

STUDENI 69

BROJ 3

SADRŽAJ:

P.dr. Augustin BLAZOVIĆ	Intelektualci i narod	2
franjo palković	Stara i mlada generacija	6
Željko Beršek	Pozdravni govor na otvorenju memorijalne izložbe pred sim- pozijum o radu, životu i stvaranju dra Josipa Andrića (1894 - 1967)	10
vladimir vuković	Post festum	15
Augustin Blazović	Na ljetni igra u Dubrovniku	17
a.b.	Prije jeseni	23
Jure Špika	Trešće	25
Pjesme	Franjo Sučić, Miloradić, Anton Leopold, a.b., Ante Parčina	
i.h.	Njihove posljednje riči	22

"Novi glas" izdaje HRVATSKI AKADEMSKI KLUB
1040 Beč, Schwindgasse 14.
Urednik: Vladimir Vuković.
"Novi glas" izlazi četiri put godišnja.
Pretplata za četiri broja aS 40.-, inozemstvo 3 dolara.

Herausgeber, Eigentümer und Verleger:
KROATISCHER AKADEMIKERKLUB
1040 Wien, Schwindgasse 14.
Redakteur: Vladimir Vuković.

Wien, November 1969

INTELEKTUALCI I NAROD

U zadnjem se vremenu mnogo govori i piše o ulozi intelektualcev u kulturnom i političkom životu svakoga naroda. Već mađjarski ustanak god. 1956. pripravili su zapravo intelektualci, prije svega književnici. Još jasnije se je mogla opazati uloga intelektualcev, novinarov, profesorov i književnikov u Čehoslovačkoj prije 21. kolovoza 1968. Nemiri na Zapadu i Istoku potvrđuju ovu ulogu intelektualcev u politici, kulturi i u društvenom životu. Profesor Šagi-Bunić bavio se je u Glasu Koncila nedavno u dužem članku, objelodanjenom u nastavki, kako važni su intelektualci i Crikvi, naročito Crikvi u Hrvatskoj.

Jasno je, da su jako važni intelektualci i svakoj narodnoj manjini. Intelektualci su probuditelji narodne svijesti, organizatori narodne kulture i nosači političko-kulturnoga pokreta svake manjine. To je očividuće i u našoj manjinskoj povijesti. Tko je gajio i uzdržavao naš jezik i našu hrvatsku kulturu? Najprije svećeniki u svoji prodika i vjeronauki, crikveni pisci u molitveniki i drugi knjiga, zatim učitelji u škola, u naobražbenom radu kod omladine i odraslih, u radu na naši pozornica, zatim naši pisci i pjesnici. Upravo prilikom 40-godišnjice osnivanja HKD-a dobro je ovo imati pred očima, iako uvijek vidimo uz naše intelektualce - ali nekako samo na rubu - naših zainteresiranih seljakov, a najnovije i radnikov. Bez dvojbe se mora ovo prisustvovanje i suradnja naših radnikov i seljakov, obrtnikov i ruketvorcev intenzivirati i ozbiljno ojačati, ali glavni rad ostat će na rameni intelektualcev. To je više-manje i naravno.

Kako se stojimo danas sa suradjivanjem naših intelektualcev kod kulturnih i političkih poslov naše manjine?

U prošlosti je ova zadaća ležala na rameni naših svećenikov i učiteljev. I danas je još vrlim dijelom ovako, samo da bi mogli danas spomenuti učitelje pred duhovniki. Da su danas svećeniki (mladjega pokolenja) jače u pozadini, to ima različite uzroke. Crikva se je prije Drugoga svitskoga boja u cijeloj Austriji više mišala u političke posle i uopće u posle javnoga života. Ona je upoznala da je to bilo na škodu njezine glavne zadaće, naine pastorizacije. Zato se je poslije boja povukla iz političkog života. (Zanimljivo je, da u komunistički susjedski zemlja same komunističke vlade želju suradnju svećenstva, kako kaže slučaj Flojhora u CSSR, ili zastupnikov u mađjarskom parlamentu, gdje je neko vrime, ako ne i danas, još i predsjednik parlamenta bil jedan svećenik. Razumi se, da su to svećeniki, ki su kompromotirani i priklonjeni k službi komunističke vlade.)

Da se odstrani svaka sumnja klerikalizma, izminjen je dugoljetni predsjednik HKD-a, Ignac Horvat, prem je uživao neograničeno povjerenje članov i odbornikov, svitskim človikom, i to najprije profesorom Belom Schreinerom. Od toga se je očekivala i živija suradnja socijalistov kod HKD-a. Ovo očekivanje se nije ispunilo do danas.

Ali od crikvene strani ovo povlačenje iz javnoga političkoga života nije ostala samo taktika. Bilo je ono mišljeno ozbiljno. Ono je pretežno uplivilo na mentalitet i držanje mladjih svećenikov, ki i danas jako odlučno naglasuju, da je njihova prvobitna zadaća pastorizacija. Pri tom kod njih igra manjinsko i jezično pitanje konzekventno drugu ulogu. Za nje je u prvom redu važno, da moru uspješno glasiti Evandjelje. Bez svakoga afekta ili razočaranja moramo zeti ovu činjenicu na znanje. Ne moremo to tako, da dijelom želimo odstraniti klerikalizam i slati svećenike na područje njihove prvobitne službe, a od druge strane očekivati, da se oni boru za hrvatski jezik u crikvi i školi, eventualno i na škodu pastorizacije. Ja osobno sam osvi-dočen, da je k uspješnoj pastorizaciji potribna i borba protiv odnarodjivanja. To jasno svidochi sociologija religije. Ja pokušavam to dokazati u članki i razgovori. Drugi pokušavaju nedostat-nimi sredstvi grožnje, napadanja i denuncijacije, kimi se ništa ne dostigne. Naši mladji svećeniki slišu generaciji, gdje se more samo triznimi, stvarnimi i objektivnimi dokazi raditi i tim, da se oni ne samo pozivaju na suradnju, nego da im se i da moguć-nost je u našoj današnjoj kulturno-političkoj situaciji veoma ograničena. (vidi odborne i generalne sjednice HKD-a).

Čini mi se, da u najnovije vrime po cijelom svitu raste zanimanje svećenikov za javne posle, iako se uz to odbija i mora odbijati svaka vrsta klerikalizma. To mora biti i kod nas prava linija: zanimanje i zainteresiranje mladih svećenikov za naša manjinska pitanja uz isključenje svakoga šovinizma i pozivanje na stvarnu suradnju uz isključenje svake vrsti klerikalizma. Crikva očekuje suradnju lajikov. To neka dobro iskoristu naša društva i neka uplivilisaju crikvenu oblast ustrajno i nepopustljivo, da se očuva-ju sva naša manjinska prava i na crikvenom polju. Opet i naša društva neka dadu Crikvi priliku za zdravu suradnju u glavnom preko svećenstva, ali i preko različitih crikvenih organizacij.

Kao svećenik, već dugo zaposlen u odgoju svećenikov, mogao sam problematiku svećenstva u vezi s našom narodnom manjinom nešto opširnije opisati. Manje sam upućen u problematiku učiteljstva. Ali kako bi mogao problem svećenstva nadopuniti netko, ki stoji izvan klera, tako bih i ja htio ovdje izraziti misli neupućenoga ili manje upućenoga.

Ne znam u kakovoj mjeri su zaposleni naši učitelji i profesori osim podučavanja u školi upraviteljskimi i drugimi posli, ki je do neke mjere pretvoru u činovnike. Manjkanje nastavnoga personala tereti sve osobe, ke su zaposlene podučavanjem u školi, u većoj mjeri nego li prije. Priklonjenost k življenju na činovnički način takaj je narasla. Tim se smanjuje volja k radnji naobrazbe odraslih ili omladine. Ni imamo časne iznimke. Ali i oni, ki se bavu predstavami na pozornica ili vodjenjem tamburaških ili pjevačkih zborov moraju izgubiti volju, ako je oni drugi stalno ismihavaju, čemu da se trudu. Cinizam lijenih, manjkanje vrimenta i sredstav, a ne nazadnje pretirana ograničenost aktivne suradnje u odgovornom peljanju naroda, ali i ograničenje mogućnosti na iskrenu kritiku sve to lomi volju na suradnju. Nije dosta jadikovati, da imamo toliko neagilnih, neaktivnih med učitelji i drugi intelektualci.

Triba istu dob sistematično širiti mogućnosti na odgovornu suradnju. Ako u važni posli našega naroda odlučuju 3-4 osobe, onda neka se nitko ne čudi, ako tako pretirano tanak sloj našega narodnoga peljačtva nima ni dosta odziva u širinu, ni dosta naraštaja za budućnost.

Daljnju važnu komponentu u peljanju našega naroda sačinjavaju naši političari. Dosta je pokazati na pokojnoga zemaljskoga poglavara dra Lovru Karalla i odmah ćemo priznati značajnost ove komponente. Nažalost postoji kod političarov uvijek ta pogibeo, da se naša pitanja gledaju samo iz perspektive političkih strankov, a kod nekih starijih političarov Socijalističke stranke k tomu svemu još i negativnim zastaranim resantimentom i nikako ne opravdanim protivjenjem. Nadajmo se da će novo pokolenje nadvladati ove zastarane afekte. Ali i k ovom pitanju znali bi političari sami, ki se znamda ni ne želju sasvim svega brojiti med intelektualce, opširnije i točnije pisati.

Dosada je bilo tako, da se jedan vrli dio naših intelektualcev, to je on dio ki nije neposredno zaposlen med našim narodom u Gradišću, izgubio za naš narod. To su mnogo puti upravo najučeniji, ki su zaposleni kao liječnici, diplomati, odvjetniki, inženjeri, arhitekti i t.d. Bila je za našu manjinsku povijest važna i značajna misao, kad su po drugom Svitskom boju neki naši intelektualci osnovali HAK. U ovom Hrvatskom akademskom klubu bilo bi dano sredstvo i ove intelektualce kako-tako spojiti s našim narodom. Nažalost se je ov klub sve jače ograničio na same studente visokih škol i još nešto proširio svoje djelovanje, iako ne dovoljno, prema sridnjim školam. Zdravo se je povezao opet s HGKD-om u Beču, širokogrudno i rado je primio i mlade ljude niže naobrazbe, ali nije uspio združiti i aktivirati

seniore, dakle bivše člane i spomenute intelektualce, ki živu izvan našega naroda. Pokušala su se različita sredstva za privlačenje ovih seniorov. Sigurno bi mogao biti ov časopis "Novi Glas" takovo sredstvo. Mnogi nimaju uvijek vremena da dođu na sastanke, ali mogli bi najti vremena, da napišu kraći članak ili barem pismo, u kom izrazu svoju kritiku.

Ov časopis bi mogao uopće biti organ hrvatskih intelektualcev. K tomu bi se morala proširiti suradnja, ka se očekuje i iz Gradišća. Mislim da se slažem s uredništvom, ako ovdje pišem da se pozdravlja suradnja svakoga hrvatskoga gradišćanskoga intelektualca, ali i drugih ljudi. Kad bi se proširila ova suradnja, mogao bi ov časopis postati zanimljiv i važan organ u našem kulturnom i narodnom životu. On bi se mogao razviti u pravo glasilo naših intelektualcev, ke bi mogli mobilizirati i aktivirati za sve naše narodne posle.

P. dr Augustin BLAZOVIĆ

DALEKO U TUDJOJ ZEMLJI...

Grobak leži zaostavljen,
Travica mu cvijet jedini,
Brezov kriz na njen postavljjen.

Pokraj njega hrast zeleni
Širi svoje jako kiće;
Nisu li to majke ruke?
Sirote slatko zaviće!

Kad na večer sunce zajde
I na vjetru šušnji lišće;
Nij li glas to jedne majke,
Ka si sinka svoga išće?

Kad u mladom ranom jutru
Rosa se na suncu blista;
Nisu li to majke suze,
Nij li suza s rosom ista?

Daleko u tudjoj zemlji
Grobak leži zaostavljen ...
Zbogom, sinak preljubljeni
Ne ćeš od nas bit pozabljen!

FRANJO SUČIĆ

Ah, rodno je polje, GDO JE KRIV ?
Močvara i sep,
Napuni nam rado
Komore i žep:
Nek neka si konje
Naprezat za rep,
Nit vina va bačvu
Natakat na čep.

MILORADIĆ

Stara i mlada GENERACIJA

Da se budemo dobro razumili: u slijedećoj raspravi ležat će mi početkom na tom da razjasnim, kako svaki čovjek u svojem životu prođe ofensivnu i defenzivnu periodu, i to kao pripadnik mlade odnosno stare generacije. Drugi i treći dio baviti će se s dužnosti stare generacije prema mladoj, konkretno u narodnom pogledu.

I. UVIJEK ISTO - UVIJEK ISTI

Stalno citirani problem stare i mlade generacije nije ništa drugo nego izražaj permanentnoga minjanja i napretka životnih okolnosti i duševnoga života u človičjem društvu. On nije vrimenska pojava. Ne, to nije! Otkad ima ljudskoga života na ovom svitu ima i problem stare i mlade generacije. Sve veću aktualnost je on postigao u zadnji sto ili dvisto ljeti, kad je kroz revolucionarni napredak i tečevinu (Errungenschaft) medicine, tehnike i t.d., kroz nove filozofske i ideološke pute, kroz svitske boje i dr. doživilo človičanstvo u kratkom vrimenu toliko promjenov svojih životnih, materialnih i duševnih okolnosti, da je svaka mlada generacija bila rođena u jedan svit, ki je roditeljskoj generaciji bio jur djelomično nepoznat, nerazumljiv i prenapredan. Mlada generacija preuzme ove nove prilike i razvija je opet dalje, dok nju naslijedi opet jedna nova generacija, ka nastavi ov prirodni proces, i čiji način i prilike života predstavljaju za prethodnu generaciju opet nerazumljive novosti i pro-uzrokuju mahanje glavom (= "Kamo će uov svit nek duojt? Buože, Buože, ova denašnja mladina!").

U ovom leži posao! I uvijek je ležao! Jur u starom vijeku opaža-

mo ov problem, iako se ončas od generacije do generacije nije skoro ništa preminjalo. Ali u djeli antičkih piscev (u prvom redu grčkih i rimskih) moremo čitati, kako su u atenskoj demokraciji i u rimskom imperiju gledale mlade generacije pomalo sumnjičavo na način života i mišljenja svojih roditeljev i preocev. One su se suprotstavljale preuzeti prekonzervativne ideelne i životne baštine. Iskale su nove ideale - ideale, ki odgovaraju njihovomu novomu času i njegovim prilikam. A je danas drugačije? Tvrđim da nije! Svakako se mora naglasiti da su i u starom vijeku uzdržale stare duhovne i etičke vridnosti svoju valjanost od generacije do generacije. - a tako je i danas! Ali svaka mlada generacija najde svakovrsnih zaprašnih i starovjerskih ostatkov - ona je eliminira, napusti ili im da novi oblik, ka odgovara suvremenomu času. Tako su činjili pred tisući ljeti, tako je prakticirala današnja obiteljska generacija u svoju mladu dob, a isto tako nastavljamo danas mi mladi - pravoda svaki tako, kako je vrime doslobadjalo i potribovalo, odnosno kako nam danas doslobadjala.

Dosadašnja perspektiva nam je pokazala, da je od uvijek starija generacija nosilac i branilac (još) valjajućih načinov života, mišljenja i djelovanja, dok mlada generacija potribuje i stvori nove namjesto onih, ki joj se činju zastareni i nerealni. Ov je proces kratak ili dugotrajan, svisan ili nesvisan. Na svaki način je ali proces svake mlade generacije, a ne samo naše. Ovu činjenicu mnogi stari ignoriraju i zato sam ju naglasio.

Širite NOVI GLAS ! Širite NOVI GLAS ! Širite NOVI GLAS ! Širite

II. JEDNA RIČ NA STARU GENERACIJU

Ako preminimo perspektivu i razmatramo odnos starih i mladih iz gledišta stare generacije, odmah će nam pasti jedno drugo pitanje u oko, ko je od odlučujuće važnosti: pitanje odgoja-angažiranja-naslijedstva! Pod ovim konstruiranim izrazom razumim sve ono, ča stara generacija mora poduzeti da mlade odgoji za poštene kotrige ljudskoga društva i Crikve, da je upelja barem u ono znanje, ko im je potribno za život, i da je usposobi toliko, da budu u stanju opskrbiti sebe i svoju družinu. Nadalje je mora i tako usposobiti da budu znali stare naslijedovati i kao peljače obitelji, sela, općine, zemlje, države i naroda. Ovo je neobično važna zadaća stare generacije prema mladoj!

U ovom pitanju odlučuje svaka majka i svaki otac o dobroj budućnosti svojega pokolenja, svaki općinski tanač o daljnjem napretku svoje općine, svaka vlada o sigurnosti i dobrostanju svoje zemlje ili države. A - u slučaju jedne narodne manjine - odlučuje svaka glava obitelji, svaki rodoljub, svaki narodni djelač i svako narodno društvo o opstanku svojega naroda!! Tako je!

Čutite i vidite li vi, pripadnici starije generacije, ki slučajno čitate ove rede, veliku zadaću, odgovornost i dužnost, ku nosite prema nam mladim?! U pitanju odgoja, angažiranja i naslijedstva!? Čutite ju?

Ja ne sumnjam ni malo, da ste svi do neke mjere napravili iz nas vridne kotrige ljudskoga društva, morebit i Crikve, općine, zemlje i države, da ste nas angažirali u različni posli, da vas budemo znali i mogli naslijedovati u vaši stari dani i da budemo mogli dati vam sigurnost, a našoj daci bolju budućnost. Ne, ja ne sumnjam ni malo u to, ali ..... kako se stoji s odgojem, angažiranjem i naslijedstvom u narodnom pogledu?? Pitan vas to kao mlad Hrvat, ki

ne želji paušalno optuživati ili suditi, nego ki želji da se svoja obiteljska generacija iskreno pita: "Smo mi roditelji, učitelji i svećeniki i kao Hrvati odgojili i usposobili mladu generaciju, da nas bude naslijedovala?". Preostavljam svakomu pojedinomu, ki se čuti ovim pitanjem nagovoren, slobodno kakov odgovor ili izgovor si najde - to je njegov privatni posao! -, ali ja se ufam da će potegnuti potribne konsekvencije, ako ima uzroka.

Idem istim putem dalje i pitam naše narodno-kulturne djelače, odbornike hrvatskih organizacij i takozvane rodoljube, je li su se dovoljno skrbili da angažiraju mladu generaciju za narodni posao, pitam je da li imaju jur sigurno naslijedstvo. Ali ov put već nisam pripravan akceptirati privatne odgovore, ne, naša društva stoju u javnosti i zato je njihova odgovornost isto javna! Jer je sudbonosna! Sudbonosna za naš narod!

Ada, pitam HKD i HŠTD, pitam HGKD u Beču a i seniore HAK-a, ča ste konstruktivnoga poduzeli da zadobite nas mlade za narodni posao, da nas angažirate i odgovjite za vaše naslijednike? Mene ne zanimaju bilo kakove privatne akcije, mene zanima, je li ste se kao društva bavili jur s pitanjem, kako nas morete zadobiti. Mene dalje zanima, je li imate kakov fiksirani koncept ili program za hrvatsku mladu generaciju, je li se konstruktivno brigite za vaš naraštaj, kako to prakticiraju druge organizacije početo od športskih društav do političkih stranak. Imate? Onda nam to dajte čutiti, jer do sada nismo ništa upamet zeli! Nimate? Kako tužno i neodgovorno!

(Rado priznajem da: HŠTD jur duglje vrime poziva mlade da pišu; HGKD u Beču organizira zabavne večere; HKD financira "mlado gradišće" i sastanke hrvatskih sridnjo- i visokoškolve, ke organizira HAK. Ai je to sve!)

Današnju mladinu je teško zadobiti za bilo kakovo nesebično poslovanje, komu je triba idealizma. To je turobna činjenica. U ovom pogledu su današnji mladi jako posivni. I kritični! Ali oni išću danas jače nego ikada prije pretkipe, ideale, ke moru naslijedovati; i oni je ne išću samo u svojoj "idealnoj" mladoj generaciji nego i u staroj. To je vaša velika šansa, draga hrvatska društva! Dojdite i dajte nam pretkipe-ideale! Ili ih nimate? To bi moglo imati čemerne posljedice, jer i drugi su na putu pak nam je pružaju i nas vabu k sebi dok smo angažirani - i za vas zgubljeni! A je to potrebno? Dojdite s jednim konkretnim, konzekventnim, progresivnim, ofensivnim i atraktivnim programom, ki nam se čini vridan naslijedovanja - tako ćete zadobiti mladu generaciju!! Ili nas ne tribate? Toga ne vjerujem.

III. I JOŠ JEDNA RIČ

No u Hrvatskom akademskom klubu imaju gradišćanski Hrvati ipak mali kupac aktivnih studentov i akademičarov, ali njihova aktivnost je posljedica vlastite inicijative, a ne znam pozitivni rezultat angažiranja kroz staru generaciju. Ali u našem poslovanju nimamo skoro nikoga na koga da se naslanjamo, ili bolje rečeno: nije čuda starijih, ki s nami sudjeluju - skoro sve odvisi od naše vlastite aktivnosti. Naše poslovanje financiramo iz kotričtva naših kotrigov (nas mladih i seniorov, ke jednim dijelom poznamo ali samo po imenu iz kartoteke) i iz nekoliko tisuć šilina-

franjo palković

gov, ke dostanemo svako ljeto od HKD-a, ako stavimo lipu moljbu. Tako je kod nas opskrbljena aktivna mlada generacija, dragi štitelju! Ča imamo imamo samo zato, kad se bijemo za nje, mjesto da bi došli stari i nam pružili svaku materijalnu i duševnu pomoć, ku tribamo za naše poslovanje.

A kad pak završimo studije, onda se čudu i pitaju zač ne pristupimo svi aktivno u druge naše hrvatske organizacije, k njim, ki nisu nosili nikada toliko brige za nas, koliko bi bili zapravo morali i prema kim smo zbog toga stali ofenzivno, a kočtoč još i opozicionalno (pravoda i zato, kad se nismo uvijek slagali s njihovim poslovanjem). Zamislite, kako je za jednoga kritičnoga akademičara onda najjednoč teško pristupiti aktivno jednoj liniji, ka mu jur kao studentu nije sasvim odgovarala i ka ga je uvijek krivim okom gledala, ako je nešto kritizirao. Nije ovo jedan od uzrokov, zač mnogi naši nekada aktivni studenti kao akademičari padnu u neaktivnost i zgubu vezu k narodnomu poslovanju?

Ča naše organizacije zaistinu nisu u stanju ovde nešto poduzeti? Ča ne vidu da je jur zdavno doba konstruktivno angažirati hrvatsku mladu generaciju (svih slojev!), a ne čekati dok zgubi i onu volju, ku je djelomično sama razvila ?

A vi, hrvatski roditelji, učitelji i svećeniki, ste si s mirnim duševnim spoznanjem odgovorili na pitanje, je li ste u nami mladimi odgojili ne samo poštene ljude, državljane i vjernike nego i vridne Hrvate? Ste si? Zaistinu?

P.S.: PIŠENO PO OVOLJETNOJ
GENERALNOJ SJEDNICI HKD-a

pomislio na moj onda jur pišeni članak "Stara i mlada generacija".

Pri izvještaju predsjednika o prošloljetnom poslovanju HKD-a u Vulkaproduktoru sam spontalno

Točnije rečeno spomenuo sam se na onu pasažu u članku, kade se tužim, kako slabo je kod nas opskrbljena aktivna mlada generacija i kako slabo joj stari stoju materijalno i duševno na pomoć. Spomenuo sam se zato, jer u izvještaju sam čuo ravno suprotno: citiram iz Hrvatskih novin, ke su ov izvještaj sadržajno štampale: "HKD se skrbi i za naš 'pismeni naraštaj' i za mladinu. Ne samo da potpomaže studente kade nek more, nego na peldu je poslalo od 29. marca do 2. aprila jednoga Hrvata i jednu Hrvaticu - obadvimi su suradniki u časopisu 'mlado gradišće' - na tečaj za suradnike mladenačkih časopisev u Bad Ischl" (Djelovanje HKD-a u Gradišću, u: HN, broj 37 1969, str.3).

No ov izvještaj je jako siromašan, a zvana toga se mora i kritično razmatrati:

+ Ako su s pismenim naraštajem mišljeni sridnjo- i visokoškolci, ki se skupaju oko "mladoga gradišća" i "Novoga glasa", onda moram ustanoviti, da ~~ni~~ skrb za ov naraštaj morala na svaki način biti puno veća. Momentalno je ona sasvim nedovoljna i nejednaka! Nedovoljna je zato, jer samo financiranje "mladoga gradišća" bez istovrimene konstruktivne ideelne skrbi za sridnjoškolce je premalo - rezultat ovoga nedostatka je činjenica, da je zadnji broj "m.g." izlazio pred podrugim ljetom! Na žalost! "Novi glas" opet je u stanju i prez ideelnoga opskrbljenja izlaziti, on ali nije u srićnom stanju da ga HKD (ili gdo drugi) financira. Ovdje postaje nedovoljna skrb za naš 'pismeni naraštaj' i nejednaka.

(Na ovom mjestu neka bude rečeno, da je HAK stavio moljbu na HŠtD, ko još jače nego HKD mora nositi brigu za pismeni naraštaj, da pokriva materijalne troške oko izdavanja "Novoga glasa". Moljba je stavljena 3.6. 1969., na odgovor još čekamo .....)

- + Najjače su me začudile riči "Ne samo da potpomaže studente kade nek more, ...". Ča se tiče potpomaganja studentov HAK-a, ko sam je u prethodnom članku jur opisao i zato se pitam, s kim opravdanjem su ove velike riči našle mjesta u izvještaju.
- + Da je HKD poslalo dva mlade kolege od "mladoga gradišća" u Bad Ischl na tečaj za suradnike mladenačkih časopisev na svaki način pozdravljam; takovi tečaji su korisni i važni. Važni i korisni bi bili i "za naš 'pismeni naraštaj'" oko "Novoga glasa", no ali na to HKD nije mislilo, drugačije bi bilo i koga-toga suradnika "N.g." u Bad Ischl poslalo.

K citiranomu izvještaju bi se još puno moglo reći, ovo neka bude samo nekoliko misli. Ufam se da su doprinesle tomu, da se zgubi krivi utisak, koga je morao svaki štitelj dobiti, naime utisak da nam mladim ne manjka na dovoljnom opskrbljenju. Istina je i pozitivno konstatiram, da HKD s pojedinimi koraki pokušava mladim kade-tade skočiti na pomoć, ali ti koraki su s jedne strani sporadični i bez koncepta izolirani (a takova

Širite NOVI GLAS ! Širite NOVI GLAS ! Širite NOVI GLAS ! Širite

pomoć ili skrb ne more pokazati trajnoga uspjeha), s druge strani opet su nedovoljni i nejednaki. Zato apeliram na HKD (a istodobno i na druge naše organizacije) : BAVITE SE INTENZIVNO I KONSTRUKTIVNO S PITANJEM OPSKRBLJENJA I ANGAŽIRANJA MLADIH - IZDJELAJTE OPSIRAN I JASAN KONCEPT ZA HRVATSKU MLADINU (ZA SELJAČKU, DJELAČKU, ČINOVNIČKU I STUDENTSKU) !!

Stopr kad se bude po ovakovom konceptu uspješno djelalo će hrvatska mladina biti zaistinu opskrbljena. Onda će du biti i velike riči, kot smo je čuli u izvještaju HKD-a, opravdane. Sada još nisu.

franjo palković

POZDRAVNI GOVOR

NA OTVORENJU MEMORIJALNE IZLOŽBE PRED SIMPOZIJUM
O RADU, ŽIVOTU I STVARANJU

DRA JOSIPA ANDRIČA (1894 - 1967)

Dne. 30.kolovoza 1969 godine otvorena je u Plavnu memorijalna izložba o životnom djelu dra Josipa Andrića. Većem dijelu naše čitalačke publike dr Andrić nije neznan. Naročito našoj inteligenciji je ovaj hrvatski intelektualac dobro poznat, jer je on više puta boravio u nas u Gradišću. Svi mi znademo kako su ovome mnogostranome čovjeku za njegova života gradišćanski Hrvati prirasli k srcu i kad je pred dvije godine za uvijek zatvorio oči i otišao kroz one blijede arkade, bio je to i za naš gradišćanski hrvatski narod velik gubitak, jer smo izgubili u njemu dobrog i iskrenog prijatelja.

Njegovi posjeti Gradišću došli su i u njegovom stvaralaškom radu do izražaja, a tamburaški orkestar Hrvatskoga akademskoga kluba praisveo je njegovu kompoziciju "Gradišćanska elegija i

ples", posvećenu Gradišću, na Tamburaškom festivalu 1965 godine u Osijeku. O toku memorijalne izložbe pisale su već Hrvatske novine, a mi donošamo pozdravni govor prilikom otvaranja ove izložbe od gosp. Željka Beršeka iz Zagreba.

ur.

Ako je Oplodnja Iskonske Muzike vrhunac ljudskog ushićenja, onda je ovo pravo mjesto na rodnom ognjištu, da se govori o čovjeku ne umrlom Pjesniku Lire ....

Prigodom ove veličanstvene kulturne proslave, s neiskazanom radosti zahvaljujem organizacionom odboru, što mi je ponudio čast, da otvorim MEMORIJALNU IZLOŽBU životne djelatnosti jednog izuzetno istinskog i svestranog čovjeka, čiji materijalni i svakako nepotpuni exponati čine tek djelomičnu dokumentaciju o opsežnom stvaralaštvu i koji sada ilustriraju samo tek muzeološki jedan razgranat i zavidan opus, koga tek treba prezentirati, da bi se upoznala sva ljepota i užitak, neslućena bogatstva rasplamtalih ugodjaja, koje pobuđuju i pružaju Andrićevi stihovi, njegove osebuje kompozicije i stil doživotnog književnog tvorca na sve obuhvatnim relacijama: BOG - ČOVJEK - NAROD - ČOVJEČANSTVO i za koga zaista vrijedi ona Kazantzakisova maxims:

JEDAN JE JEDINI PUT,
NAĆI VELIKI RITAM
I POVJERLJIVO MU SE
PREDATI !...

Ovdje je riječ o čovjeku, koji je čitav svoj život bio obuzet hrvatskim narodom i koji ga je narodima veličanstveno posvetio. I u njemu se obistinila misija Ritma !...

Kao pjesnik, kompozitor, književnik, publicist, dugogodišnji glav. urednik jeronimskih obiteljskih izdanja, dokumentarist i putopisac, muzikograf i muzikolog, pok. Andrić spada zasigurno među najplodonosnije i najsvestranije talente Hrvatske domovine, Južne Slavije i Evrope.

To dokazuje oko 700 njegovih kompozicija, koje zastupaju narodni smjer po svom muzičkom stvaranju a to znači govoriti na rodnom glazbenim jezikom!

Gotovo svi naši krajevi zastupani su u njegovim obradama, dok Bačka i Slavonija imaju pšebno mjesto. Više štampanih muzičkih knjiga, te velik broj glazbenih i inih studija, eseja, kritika i drugih vrsti djelatnosti u stvaralaštvu, znatan su prilog našoj općoj kulturnoj i umjetničkoj baštini. U tamburaškoj muzičkoj kulturi, Andrić je kroz svoje životne decenije

dao više, nego svi kompozitori u tom pogledu do njega. No, o tome će više riječi biti na Simpozijumu.

Jčš u ranim gimnazijskim danima upoznao sam ovog velikog hrvatskog intelektualca i umjetnika na šetnjama kroz požeško vinogorje. Iz gotovo nebrojenih naših osobnih susreta i posjeta, kako u njegovu stagu na Podolju ili Supilovoj ulici, a najčešće u prostorijama Čehoslovačke besede na Dolcu, a nakon mojih svojevremenih novinskih napisa pred ravno 10 godina, posebno prigodom njevoje 50-godišnjice kompozitorskog rada, pa i kasnije, dok se o Andriću javno šutilo, sjetivši se u to doba one Cassiodorusove recenice:

- TURPE EST IN PATRIA PEREGRINUM ESSE /Sramota je u domovini biti tuđj/!, tih godina, dakle 1959. za vrijeme intimne proslave njegovog kulturnog javnog djelovanja, na vlastito traženje, jednog mi je dana kompozitor izložio opširno svoju AUTOBIOGRAFIJU, koja je nažalost do sada ostala neobjavljena, a koju ćete imati prilike čuti prigodom cjelokupnog trajanja IZLOŽBE u najavi poznatog zagrebačkog dramskog glumca Miroslava SUPANCA, doduše na magnetofonskoj traci, jer je zauzet zagrebačkim nastupima. Tako je njegov program uz Sudetu, Preradovića, Krležu, Matoša, ušao i Andrić.

Biografija Maestra Andrića, tihog i skromnog plodonosnika nastavlja se vrlo bogato i za posljednjih osam godina, ispunjena neumornim radom stvaraoča, te ću ju ukratko nadopuniti najvažnijim podacima iz razdoblja od 1959.-67. godine.

Nakon izlaska mojih osvrtu /Narodni List, Vjesnik/, u kojime sam na njega do tada jedini javno skrenuo pažnju tadašnjem suvremenom životu i opširnije današnjem /a on je bio oduvijek veoma suvremen, što se vidi iz obradljivane tematike/ znao mi je reći:

- U udruženju kompozitora primili su me raširenih ruka, a predsjednik mi je ponudio počasno mjesto!... Oni pojma nisu imali o raznovrsnosti i opsegu moje djelatnosti!

Gotovo je nepoznato ostalo, da je pok. dr Andrić bio maltretiran za vrijeme rata po hitlerovcima, jer je bio protivnik fašizma, da je proživio veoma teške dane i da je kao čist i pošten u svakom pogledu, a kao aktivan ljubitelj Mira, Istine i Bratstva, bio zatočen u koncent. logoru.

Pred više godina, bivši su ga internirci, pretežno Slaveni iz Evrope znali posjetiti u Zagrebu. Tada mi je znao reći:

-Imam goste, posebno drage, koje gotovo da ne možete zamisliti!... Iz nekadašnjeg logora ...!

-I tako tada su naše radiostanice/posebno Osijek pod upravom kompozitora Julija Njikoša, Radio Zagreb i Novi Sad/ gotovo redovno na svom repertoireu izvodile njegove skladbe prožete narodnim ritmom i melosom, ispunjene svečanom ljubavi zetje, obasjane suncem i osvijetljene pjesmom i veseljem ...

Pa iako uz njegov klavir stoje slike genijalnih staralaca kroz stoljeća, u zenitu njegovih inspiracija dostojanstveno stoje Lisinski i Matoš, a uz njih velike i bezgranične ljubavi prema malim, posebno slavenskim narodima...Usput rečeno, prvi je objelodanio "Večer" orkestralnu partituru Lisinskoga, te je poput njega komponirao na češke i slovačke tekstove...A oдавne i "Dva srca na Tatrama" kao rana kruna budućoj porodici...

Za naše kulturno tradicionalne prilike vrlo je zanimljivo, da je kompozitor u suradnji i na libreto dra Gene Senečića i

Bore Pavlovića, popularnog hrvatskog pjesnika pripremao operu "Matoš".

A.G.Matoš je naime po svom ocu ptekao iz istog sela Plavne iz kojega i Andrić po svojoj majci. Tom svom velikom zemljaku kompozitor nastoji u tom djelu posvetiti najljepše tonove svoje muzike.

Osim ovoga, uz mnoga druga i bogata i raznolike ostvarenja, dosta je ostalo u nacrtima i nedovršeno.

Ipak, prerana biološka smrt, koja ga je zatekla pred dvije godine u naponu najblistavije snage duha, onemogućila je mnoge velebne zamisli, velebne radi toga, što su duboko ljudske, čiste kristalno dragocjene i uzvišene. Sjetimo se samo prve bunjevačke opere "Dužijance", čije je izvore uzeo s momačkih razigranih kola i čiju smo izvedbu i praizvedbu 1953. imali prilike čuti u Subotici kao rijeđak nacionalno umjetnički događaj.

Kroz godine primao je vidna priznanja za svoj rad. Među ostalim prigodom 70-godišnjice života i davno prsko pola stoljeća aktivnog i nesebičnog duboko prosvjetnog rada, god.1964. Papa Pavao VI. podijelio mu je odlikovanje komendatora reda sv. Grgura.

Hrvatsko književno "Sv.Ćirila i Metoda" /b.Jeronimsko/, doživljava njegovim zaslugama rekordan uspon svoje prezentantne izdavačke djelatnosti tokom 1967. kao i poslije njegove smrti, u toku 1968. godine.

Mnoga kulturno umjetnička društva danas izvode njegove kompozicije kako kod kuće, tako i z inozemstvu.

Tako mu na pr. Hrvatska bratska zajednica u Sjedinjenim Američkim Državama polkanja nakon velikog i njemu u čast jubilarnog koncerta njegovih kompozicija veliki magnetofon, na kome je kasnije snimao mnoge melodije. Bilo je to takodjer pred jednu deceniju !...

Osim na književnom polju uz knjigu o Irskoj/Irska, zeleni otok/ i drugim izdanjima uz opsežan urednički posao, prvi je nepošao i cjelovitu povijest slovačke glazbe, često citirane, dok je I. svezak Muzičke enciklopedije donio o njemu tek sažet prikaz. Bio je suradnik lužičko - srpskog hrvatskog rječnika, aktivan koordinator starih slavista i t.d. i tako redom, a onda opet: suite, kantate, plesovi ...

Zaredale su i češća putovanja, kao i prije, u Čehoslovačku, DR Njemačku, u posjet najmanjem slavenskom narodu - Lužičkim Srbima, zatim u Rim, u Gradišće, među stare Hrvate van domovine i t.d., da bi nakon tih putovanja na prigodnim svečanostima u Zagrebu uz bogat umjetnički program /intimno aranžiran/ dr Josip Andrić održavao je predavanja o svojim putnim utiscima s glazbom naroda, koje je pohodio i sa bogatim brojem diapozitive, filmove, uspomene ....

On nikada nije zaboravio da je i novinar !

Iskršavaju nove partiture, redaju se edicije, a posljednji njegov književno - redaktorski posao bio je Katolički kalendar - godišnjak za 1967. godinu koga je zgotovljavao na smrtnoj postelji.

Prije toga održani su koncerti, koji su posebno bili toplo i oduševljeno primljeni u Slav.Požegi, građu njegovog školovanja i prvih ambicije.

I od njegove svečane smrti, koja je samo privodna, jer je svojim djelom dokazao, da je preskočio granice Smrti i čije

je oproštaj bio veličanstven, uz najviše dostojanstvenike Nacije, eto već je tome i drugo ljeto. A tek sada imat ćemo priliku upoznati jedan grandiozan fundus, koga je u nasljedstvo svom narodu hrvatskom i mnogim bratskim narodima ostavio ovaj neumorni Tvorac na koristenje, na uživanje, za zanos vrhunske Ljepote....

To je dakle bio čovjek, koji je studirao na tri fakulteta van zemlje, poznavao gl. evropske i svjetske jezike i koji je kao svestrani intelektualac sve svoje najplemenitije snage poklonio i stavio u službu naroda, odbacivši mnoge zamamne perspektive, na koje je kao čovjek imao pravo.

Njegovo najznačajnije životno djelo svakako jest neumoran rad na dugogodišnjem nastojanju oko Beatifikacije Bl. Nikole Tavelića, hrvatskim svecem u Jerusalemu, kada je tu suradnju dijelio sa drom Djurjom Kunterićem, te uspio i postaviti oltar u Sv. Zemlji.

O njegovim posmrtnim danima pisala je katolička štampa /Kat. kalendar, Koncil, Bakarska zvona/, a njegov odlazak iz naše sredine zabilježio je i zagrebački Vjesnik. Napomenuo bih na kraju, da su u pripremi njegovi radovi u obnovljenoj glazbenoj reviji Sv. Cecilija u društvu sv. Ćirila i Metoda i da je Pododbor Matice Hrvatske u Slavon. Požegi ovih dana izdao njegovu knjigu: SLAVONSKE NARODNE PJESME požeske kotline. Pokojni Maestro bio je umjetnički Vibrator svih naših tipičnih prilika u Hrvatskoj kroz XX. stoljeće, što će se najbolje uočiti upravo na ovom doduše skromnom izložbenom prostoru, jer su zbog kratkoće vremena mnogi prilozi ostali neizloženi. Ali tu je On: bogatstvo Uma, širina Duha i čistoća Duše.

Kad bi kojom prilikom veliki narodi imali jednog Josipa Andrića, onda bi zasigurno i sva njihova djeca znala njegovu biografiju napamet, pa stoga SOCIJALISTIČKA JUGOSLAVIJA MOŽE BITI FONOSNA NA SVOG BESMRTOG SINA !

NIUZALJSKO JEZERO

Mutna ploča, ozbiljna širina
Plitva mlaka, žalosna mokrina;
U nju su se suze istočile,
Zemlje gradske boli skupa slile.

Od vrućega juga do sjevera
Gospodari svega su jezera
Črnobijele rođe klepetuše -
Dok im jesen jata pak raspuše.

Zrcalina, ljetnim dahom sočna,
Kot starinjih gradov okna zbočna,
S kih su oka gordih posjednikov
Gledala u patnje podanokov.

Rogoz šapće u dosadne dane,
Vodom plovu čunov karavane,
Blistaju se kot metulji bijeli,
Ki nad vodom plešu danak cijeli.

U tm vodu visu starci sivi:
Sijedo-blijedi oblaki šutljivi,
Išće svoje kose urošene,
U mutninu tešku utopljene.

S jedne strane, gde se j' trava zgusla
Svira Pusta i ciganska gusla.
S druge strane zvuči sva krajina
Žarkom pjesmom gradišćanskog vina.

post festum

Ako si sada, skoro dva mjeseca kasnije, postavimo neka pitanja u vezi s 40. godišnjicom HKD-a, naći ćemo djelomično druge odgovore no što bismo ih bili dobili odmah poslije proslave. Dapače, neke stvari dobit će sada sasvim drugi značaj i naglasak. Neposredno nakon proslave nismo imali onakav pregled, kao što ga imamo sada: stvari koje smo gledali iz nekako svečana raspoloženja, sada možemo trijezno analizirati i interpretirati.

Tako nas je mnoštvo hrvatskoga naroda, što se je našao u crkvi i crkvenom dvoru u Lovreti najprije samo iznenadilo i razveselilo. Iako je svatko od nas računao s velikim brojem naroda, nitko nije mislio, pa ni najveći optimista, da će se okupiti gotovo osam tisuća ljudi. To je po prilici tri tisuća više no što ih je bilo prilikom otkrića Miloradićeva spomenika u Franjkanavi 1961 godine - do Lovrete naša najzmožnija manifestacija u zadnja dva decenija.

Zašto ovo usporedjivanje?

Na protiv svima izjavama i manipulacijama nekih naših "prijatelja" i "narodnih" zastupnika pokazuju ovi brojevi, da zanimanje za narodnu stvar u narodu još nije izumrlo, da ono postoji i nadalje, dapače, da se ono očvršćuje i produbljuje. Svakako treba to zanimanje čuvati i njegovati. Možda treba razlog ovome povisenju broja prisutnih tražiti i u većoj motorizaciji, ali svakako je ono rezultat dobre propagande i organizacije od strane HKD-a, prije svega njegovih pokrajinskih i seoskih predstavnika i povjerenika. Ovaj put suradjivalo je i svećenstvo u većoj mjeri nego obično, jer je u ovom slučaju bila narodna manifestacija povezana s crkvenom, i to s hrvatskim hodočašćem. Iz ovoga možemo vidjeti, koliko je koristan zajednički rad svećenstva i svjetovnih intelektualaca. Zato bi bilo potrebno, da se jedni i drugi više angažiraju za rad oko naše narodne stvari. A to se može postići samo tako, da im se dade zaista mogućnost na rad na bazi stvarne i iskrene suradnje, to jest, da i oni imaju mogućnost da kažu svoju misao i da stave svoje prijedloge, pa da se o ovima i raspravlja, a ne da oni primaju samo direktive i naloge, kad treba nešto uraditi. A to se je, kako nam se čini, u posljednje vrijeme činilo. Tri-četiri čovjeka odlu-

čuju, a drugi suradnici, pa često i pretežni dio odbornika ne zna o čemu se radi. Mjesto diktatorskog principa morao bi doći princip iskrene i stvarne suradnje!

Da se vratimo još jeđamput broju od osam tisuća: Svaki četvrti gradišćanski Hrvat bio je u Lovreti! Ovaj prosjek dobije de facto još na značenju, ako pomislimo da su u ovim brojevima uključena i djeca i starci, koji se više ne miču iz sela. Ovaj broj bi trebalo uputiti i dostaviti na adresu onih, koji poriču nadležnost HKD-a u pitanjima zastupništva nas gradišćanskih Hrvata na van, prije svega prema austrijskim mjestima i austrijskoj javnosti. Možda bi ovi onda nastali malo oprezniji u svojim izjavama što se tiče nadležnosti.

Značajan je bio i govor državnog kancelara dra Klause. Dok smo u prvom trenutku bili zauzeti i zaneseni samim dolaskom kancelara u Lovretu, onaj pravi značaj njegovog govora nastao nam je svijestan tek nakon nekoliko dana i nakon trijezne analize, riješene svečano-proslavne atmosfere. Ovdje se je izjavilo, otvoreno i u javnosti i od najvišeg državnog mjesta, da mi Hrvati u Gradišću nismo samo manjina od ili po milosti Božjoj, koju se može donekle tolerirati i od državne vlasti, već se je pokazalo na činjenicu, kako svaka narodnost, t.j. narodna manjina, predstavlja prirodni most između država, naročito onda ako dotične države žive u dobrim odnosima - kako je to slučaj između Jugoslavije i Austrije - , i ako narodnosti nisu razlog za neke irredentističke ambicije neke države. Naročit značaj dobije jedna narodna manjina u jednoj zemlji, kao što je to Austrija, koja samu sebe naziva "mostom" između "Zapada i pretežno slavenskog Istoka. Razumije se po sebi, da u ovakvoj sredini dobije i jedna manjina slavenske riječi na značaju. Stoga se i razumije kancelarov apel, da njegujemo prije svega naš hrvatski jezik i da potpomažemo aktivno saveznu vladu u njezinoj koncepciji "most između Istoka i Zapada". U istom smislu izrazio se je i sadašnji vodja socijalističke stranke dr Kreisky prilikom zasjedanja slavista 1967 godine u Beču, izjavivši, da bi trebalo svako a u s t r i j s k o dijete govoriti barem jedan slavenski jezik.

ZA SADA SAMO TOLIKO!

vladimir vuković

NA LJETNI IGRA

U DUBROVNIKU

Kad sam bio 1952 prvi put u Dalmaciji, našao je na me najveći utisak grad Dubrovnik. U njem se na osobit način očituje ono, ča Werner Bergson ruen negdje piše o talijanski u uopće o južno-europejski manji gradi, ki su okrojani zidinami. On piše: ovi od svoje okolice zidinami razlučeni i prema nebu otvoreni gradi nekako značu posebni, ipak u svojoj cjelini čitavi svit. Kako je u svakoj kapljici morja nekako sadržano čitavo morje, tako se i u ovi gradi nekako zrcali cijeli svit. To valja za Dubrovnik nepose ne samo zerađ divnih visokih gradskih zidin, po ki se more človik prošetati i uživati divne poglede na grad i na morje; to valja ne samo zerađ tolikih turistov iz cijeloga svita, nego najviše radi toga, kad ov grad ima svoju posebnu povijest, posebnu kulturu, posebnu književnost, posebnu sudbinu, ipak je na svoj način istotako hrvatski grad, kako Zagreb ili Split, Varaždin ili Sibenik.

17 ljet sam nostalgijom i češnjom mislio na ov kresni grad i gadio u sebi želju, da bih moaso jedan put duže vrime probaviti u njem. A najzgodnije vrime za posjet u Dubrovniku jesu oni tajedni, kada se odrzu "Dubrovačke ljetne igre". Onda se more kupanje u morju spojiti ne samo s izleti u okolice, na otok Lokrum i na druge otoke, nego i s kulturnimi i zabavnimi doživljaji.

Ovo ljetno svečevale su se po 20. put ove ljetne igre i to od 10. jula do 25. augusta. Program je jako bogat. Na maloj papirnoj torbici, u kojoj sam dostao ulazne karte, naslikan je nacrt staroga grada, a u ovom nacrtu označena su crvenimi četverokuti one mjesta gdje se držu predstave. Nabrojim 15 ovakvih mjestov, a dubrovački poznanci kažu, da ih je preko 20.

Ča je stalo na programu "XX. Dubrovačkih ljetnih igar"?

1. Od operov: Simon Boccanegra od Verdija, Don Pasquale od Donizettija i Seviljski brijač od Rossinija u gostovanju opere (Opera Teatro Massimo) iz Palermo. S dvieci prijatelji uživali smo 19. jula u kasnoj večeri - predstave se počinju po 9 ura - na Gundulićevom trgu seviljskoga brijača. Bio je kresan večer. Brijača je pjevao Fanerai, koga već iz bečke opere poznem. On je bio sigurno najbolji med pjevači. Ali i drugi pjevači pružili su nam velik užitek svojim previm talijanskim veoma komedijantnim glumljenjem (igrenjem). Obično se bojim muzikalnih predstavov pod vedrim nebom. Jednoč sam bio uz Bočensko jezero jako razočaran, kad je šumenje jezera bilo jače od muzike. Na Gundulićevom trgu ne postoji ova poibca. Samo kada-tada, 5-6 puti kratko su smetali avioni, ki su se spuščali na letilišće Čilipi kod Cavtata. A da su jedan put i lastavice zaplele svoje cvrkutanje u koloratur-ariju Mozina, to biše na neki način dražesno. Prireditelj je izvrsno iskoristio lokalne okolnosti tres uz minimalnu upotrebu dekoracij. Slušateljstvo biše međunarodno, cijene dosta visoke. Ali vridno je bilo, rekli su i moji prijatelji. Zabavljali smo se izvrsno i mislim, da nikada neću zaboraviti one lipe noći na Gundulićevom trgu.

2. Na dramskom području predstavljale su se pred svim drame, koje stoje u vezi s predajom Dubrovnika. Od dubrovačkoga benediktinca pjesnika Marina Držića biše na programu komedije "Dundo Maroje", koju poznava već iz Beča i "Skup", a od dubrovčanina Ive Vojnovića "Dubrovačka trilogija" (I. "Alons enfants", II. Suton, III. "Na taraci"). Ja sam si nedilju 20. jula pogledao u vrtu muzičke škole Držićevu komediju "Skup". Ulazne su karte bile ovdje za dobro jeftinije. Zasuđio sam se, da je bilo prem kasnoga večera toliko djece na predstavi. No upravo ova djeca su najvećim uživanjem pratila igru pod mirisnima bori vrta. Temu je bio Marin Držić, kako on sam spomene u predgovoru, iz klasične književnosti od Plautusa. Ovaj igrokaz mi se čini na svaki način slabiji od onoga bolje poznatoga "Dundo Maroje". Osobit utisak je načinio na mene glavni glumac (Skup) Izet Hajdarhođić. Prireditelj je i ovdje izvrsno iskoristio okonosti vrta i tako prištedio skoro sve dekoracije. Glumci su htjeli doći s odjeđ kroz zgrade i tako su bili nekako i gledaoci još bolje upleteni u igrokaz.

Još se je predstavljao igrokaz "Ljubavnici" od nekoga nepoznatoga hrvatskoga autora iz XVII. vijeka, a iz međunarodne književnosti Julije Cezar i Hamlet od Shakespearea a na tvrđjavi Lovrjencu i Moyses G. Buchnera (Stadttheater Basel) na Tvrđjavi Revelin. Osobito mi je žao, da nisam vidio Hamleta. Iako sam već više puta vidio ovu glasovitu dramu, rađo bih ju bio vidio na toj visokoj tvrđjavi, ka tako naplo strči nad morjem. Ali stanovali smo u franjevačkom samostanu, a u jedan samosten nije tako lako nuter dospiti u polnoći.

Mo naš kvatir imao je i svoje prednosti ne samo za to, kad je to glasovita i zanimljiva krasna stara zgrada, u kojoj se nalazi najstarija ljekarna cijele Evrone, nego i za to, kad smo ovdje doživili još jedan osobit užitek.

3. Dubrovačke ljetne igre obogaćene su još brojnim koncerti različite naravi. Poznati domaći i međunarodni orkestri, zbori i solisti nastupu na ovi ljetni igra. Od ovih koncertov mogao sam doživiti jednoga još i u vrlo znamenitoj pripravi. Simfonijski orkestar i zbor radiotelevizije Zagreba predstavljali su srijedu 23. jula u Franjevačkoj crkvi Vešpere od Mozarta i Nelson-misu od Jozefa Heydna. (Solisti: Božena Kuk-Počić sopran, Marijana Rađev mezzosopran, Peter Baillie tenor i Manfred Schenk bas). Najzanimljivije biše pri probi gledati, kako Lovro Matačić apsolutnom muzikalnošću točno ispravlja svaku i najmanju pogrišku u ritmu ili u shvaćanju muzike. Glavnu predstavu snimala je i zagrebačka radiotelevizija.

Posjeti na predstava ljetnih igar nisu jedino uživanje pri ljetovanju u Dubrovniku. Šetnja na zidine ili na širokoj sredinskoj ulici Stradun, na koj koraca množine turistov iz svih krajev svita, posjeti u muzeji, u znameniti zgrada, u izložba, izleti u okolicu, a pred svim dopodne i po podnevu kupenje u morju, sve to sliši k boravku u ovom divnom gradu. A u svem doživljava čovik sam grad Dubrovnik zaista kao mali "Kosmos", to je dobro uređjeni svit, u kom se u veličanstvenom skladu spajaju priroda i umjetnost, prošlost, narodnost, narodnost i međunarodnost.

Lirika

BUMERANG

Kao bumerang bačen u svemir
 letim i letim krajeve tuđe
 i vidim gore, vidim livade,
 polja i šume, bezbrojne ljude.

Grlim se suncem, grlim se vjetrom
 jutarnjom rosom i večernjim mrakom
 i opet natrag padam i padam
 Tebi u krilo, o vječni Bože.

a.b.

SVI SU SE ČUDILI

Svi su se čudili
 videći bijelu pticu
 s gorskih visina
 nrtvu - u blatu
 barskih nizina.

Ona je često slijetala
 u dol, i pričala divno
 o Visinama, o Ljepoti,
 Suncu i nečem, nečem
 lijepon, kakva je sama bila.

Podnijeti nije mogla
 prah nizina. Ni blato
 smrdljivih bara.
 I zato je težila k Visini;
 uznosila se za svjetlim brdima
 svetih želja, i stanovala
 u sunčanim bijelim visinama.

Al' danas je sišla.
 Sašaljela si bare.
 Slijetjela je u nju i -
 postala nrtva.
 I svi su se čudili videći
 njenu ljepotu
 uprljanu blatom
 barskih nizina.

~~a.b.~~

VRATI SE, SUNCE

Divan danak bješe
 Kad mi sunce sjaše;
 Divne bjehu noći
 Zvezdam obasjane.

Al' nestade Sunca,
 Nestade mi zvijezda.
 Strgnuh s neba Sunce,
 Pogasih ja Zvijezde.

Strgnuo sam Sunce
 Gore s neba plava,
 Užarena bijaj glava
 i pogasih zvjezdane vrhunce.

Ostadoh u mraku
 I poljubih tamu!
 Bez Sunca mi nebo osta,
 Dan mi žarki taman posta.

Sad tek pojmit mogu,
 Što mi Sunce znači,
 Žarče sad se molim Bogu,
 Da mi opet sunce vrati.

Bože, budi opet moje Sunce,
 Dan mi Ti obasjaj,
 Milošću mi svojom zasjaj,
 Obasjaj mi životne vrhunce!

O vrati se Sunce,
 Vratite se Zvijezde!

NA KAMENOM DVORU U BEČU

Na krutom kamenom dvoru u Beču
tučem "škuru dicu tambure" tamne,
dok srca raskidaju uzburane strasti,
moja se duša kuplje u ledenoj vatri
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
razum moj pije tupu debelu maglu,
smrtni mi kosac pokosi sve misli
i one uvehnu ko cvijeće u vaklu
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
od drobnih kamena mrtvih i slijepih
zagonetku slažem bez smisla u šutnji.
Oj satovi mrki i satovi ljudi ...
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
zidovi oblake piju sa sivog neba,
prozori žmire ko staklene oči
čovjeka mrtvog u studenoj noći
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
krvavim noktima uzalud grebem
po varavoj sjeni lovorne grane,
koju spušta golub s nebeskog svoda ...
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
tučem "škuru dicu tambure" tamne,
dok nebo i zemlja plešu okolo mene,
iz duše svoje istjeravši savjest i Boga
postao jesam vladar svijeta cijeloga ...
na kamenom dvoru u Beču.

Na krutom kamenom dvoru u Beču
padam iz magle ohole apoteoze
ponižen u prah i u ništa ...
Ah, da bih smio biti atom i prašak
na sjajnome plaštu svevišnjega Boga!

I kada zamuknem, za vijekove šutim,
konačno da počnem iskušati u vatri
već ne u Beču, nego u Sionu vječnom,
ne oholo sebi, nego svevišnjem Bogu
jecajući pjesmu pjevati novu.

MEDJIMURSKI MOTIVI

(1947)

1.

Tri su momka zapjevala
Od Čakovca put Šenkovca,
Medjimurci to su bili.

A ja cestom
Lijevo, desno
Motreći okom
Ravna polja
Medjimurska,
Uzorana,
Pa se divim
Svemu, svemu
Oračima,
Kopačima
I momcima
Pjevačima.

A
N
T
E

Da jest, velim, grad ubija,
Po pločniku tupiš misô,
Ideš gradom kô pokisô,
A tu, eto, pjevačima
Priroda se sva odziva.
Žalim, žalim,
Baš zavidim
Oračima
I momcima
Pjevačima.

P
A
R
Č
I
N
A

2.

Na vašaru kum do kumâ
Sa raynice, brijega, huma.
Na vašaru košarice,
Bijele suknje i čizmice.
To su kume i kumice
Sjatile se čiste, bijele
Iz svih sela skupile se.
Baš im prija rodna zemlja
Medjimurska ravna, plodna.

Sve je živo. Nad vašarom
Sunce grije te se smije.
I ja gledam iz prikrajka:
Gegaju se babe dvije.
A za njima neka lola
Pjeva, maše, pocikuje.

Na vašaru vrč do vrča,
Vreće proje i povrća,
Lonci, platno, proizvodi.
Nedaleko u prirodi
Dahče prugom pitom zmaj,
kroz ravnicu u bezkraj.

NJIHOVE
 POSLIDNJE
 RIČI

SELJAK RUTKO

Kupte, dica, još ta slog, onoga na Krči na četire kable. Ta još fali k našem gospodarstvu.

CRIKVENJAK LOVRE Dajte mi križ u ruke, da ga kušnem. A kad budem u lijesu ležao, nažgite mi barem četire sviće. To mi neka bude nagrada, ča sam je smio 45 ljet nažigat na oltaru.

SEF BANKO

Mene neka ne nosu na nosilu seoski muži, ki dušu po štali. Nego me vozu na automobilu.

GOSPON MATIJA

Kad mi nažgete sviću umirajućih, poručite Bogu, neka se pripravi, jer sada će dojtí jedan gospodin preda njega.

KICOŠ BOBI

Pak mi oblicite najlipšu svilnu košulju, onu iz Pariza. Neka inadu žene ča gledati.

REPORTER SUHY

Kad zatvorim oči, za deset minut me zbudite. Da napišem reportažu, kako se prelazi iz ovoga svita na drugi.

DŽENTRI ARPAD

Pozovite na moj pogreb sve duhovnike i kantore okolice pak najbolju cigansku bandu. Stoji ča stoji.

PJESNIK ROMAN

Zakopajte me u jedan kut cimitera, stavite mi na grob prosti driveni križ, a s liva i desna posadite jagnjade, ki u noći šuškaju.

prije jeseni

Sidio je umoran u maloj ošteriji u nekoj uskoj ulici međ glavnim kolodvorom i bürnom lukom Genove. Glava mu biše teška i maglena od poslijepodneve ljetne vrućine i trpkoga črnoga vina, ko je prenaplo popio skoro na prazan želudac. Sve je postajalo oko nje-ga mutno. Ali nekako je u isto vrime tihija postajala i ona bolna nostalgija, ka mu je ležala na srcu.

Pokusio je koncentrirati svoje misli na poslidnje dogodjaje. Kako je dospio ovamo? Eh, bio je pogledati "Campo santo". Čemu? Negdo mu je rekao u Beču, da u Genovi na svaki nači poišće ovo groblje, jer da je ono najlipše na svitu. Sad mu je žao, da je išao tamo. U tom raspoloženju, u kom se je nalazio, ne bi bio mogao ništa gorjega učiniti, neg da ide na groblje. Ali imao je toliko vremena. Crikve i muzeje je već vidio. A još je imao toliko vremena. Tek pod večer vozi se brzovlak u Beč. Mogao bi bio još ostati u Rapallu. Još bi se bio mogao kupati u morju. Ali onda bi se bio morao već na kolodvoru u Rapallu lučiti od nje. Da bude mogao biti još nekoliko uri s njom, vozio se jezajedno s obiteljom P. do Genove. Još su zajedno išli u luku. Oni dva sami. Sestra je ostala s mužem na kolodvoru. Nijmu postavila tamo na obali neko odlučno pitanje? A on je šutio. Šutio odboli, od nedomišljenosti ... Pisat će joj. Dala mu je adresu. Evo mora biti u džepu. Poseže u desni džep, onda u livi. Izvuče sve cedule iz svih džepov. Prebirao je na stolu, ali međ ulaznimi kartami za muzeje, međ kartami za tramvaj i autobus ne more najti onu malu cedulu, na koj je napisao njezin naslov.

Zapsovao je. Morao je tu cedulu posijati negdje na groblju. Campo santo. Čemu je nek išao tamo? A ona se sad vozi na brzovlaku prema sjeveru. Sada je znamda već preko Švicarske. Brzovlak ju vozi u daleku domovinu negdje uz Rajnu...

Opet ga tupo zaboli srce, kad pomisli, da od ure do ure raste međ njimi daljina. Hoće ju još kada viditi?

Pisat će joj. Da, ali sad je izgubio naslov. Kako će dojtii opet do njezinoga adresa? Morat će se obratiti na prireditelje kongresa u Rapallo. Tamo sigurno još postoji lista svih stručnjakov, ki su bili prisutni na kongresu.

Eh, kongres... Pokusio je mutnom glavom svoje misli koncentrirati na kongres. Predavanja su ga zaista zanimala. Imat će puno svega o čem će referirati u Beču.

Početkom nije bio previše oduševljen, da su ravno njega poslali na ov kongres. Ali sad je bio sričan, da su upravo njemu isručili ovu zadaću. Prireditelji su izvrsno pogodili i mjesto. Rapallo na obali Tirenskoga morja, uz Portofino i Santamargheritu. Mjesta, gdje se obično odmaraju bogataši, ki ubijaju svoje dugočasnno vrime vožnjom na motorni čamci ili na bijeli jahti...

Opet je popio jednu čašu trpkoga vina, ko je sada sve obiljnije mišao vodom, da si bolje gasi žaju. I opet ga je ubolo srce, kad je pomislio na nju.

Upoznali su se u hotelu. I njezin šurjak, dr.P. biše pozvan na kongres. U blagovaonici sidili u za jednim stolom pri objedu i pri večeri. Primili su ga ljubazno, otvorenim srcem, kao da sliši k njim. Ona je bila nešto tihija i ljubezljivija, kao ruža kad se od topline sunca otvara.

Odsle nije bilo ništa, ča ne bi bili poduzeli zajedno. Skupa su išli na kupanje, na izlete, na sajam. Pričali su si međusobno sve šale i anegdote, ke su im došle na misli. Supruga dra P.

opažala je začudjeno, kako se njezina mlađja sestra oživljava i zabavlja. Jednočⁿⁱ rekla, da ju još nikad nije vidila ovako veselu. Kad su čer navečer šampanjcem svečevali rastanak, zahvalila mu se je, da je toliko suncanoga sjaja doprimio u život njezine sestre. On je zarumenio i zajecao nešto, kao da se hoće ispričati. Ali bio je srićan. Samo ona postajala je tihija i kad su se još šetali uz ubrov, žao mu je bilo, da nisu bili sami.

Ali ovdje u Genovi prije rastanka bili su sami u pristanišću. I ona mu je opet skoro na usta položila pitanje, ima li ozbiljnu nakanu s njom. Govorila mu je o svojoj budućnosti, da se ne zna odlučiti. Brat je liječnik u Braziliji (ili je rekla Boliviji?) i zove ju tamo k njemu. Pitala ga je, hoće li putovati u Južnu Ameriku. A on opet nije opazio, kako ona od njega čeka odlučnu rič. On je nešto jecao, kako teško je diliti savjete u tako velikom poslu. I ona je na to brzo rekla, da se želi vratiti na kolodvor.

Spraznio je čašu i dalje razmišljao o sebi. Bio je razočaran zbog svoje nevješnosti. Tek sada mu je došlo u mutnu glavu, ča bi joj bio morao reći. Bio bi joj morao kriknuti: "Neka pojti u Ameriku! Ja te ljubim. Hoćeš li se udati za me?"

Ali toga joj ipak nije mogao reći po tako kratkom poznanstvu. I bojao se je, ča bi mu odgovorila na to. Nij li on već stari neženja? Dobro je, ni ona nije već tako mlada, ipak za dobrih par ljet mladja od njega.

Počeo je dalje najzad posigati u svoj život. Zač se nije oženio? A kada bi se bio ženio. Bio je jedini sin bojne udovice, ka je njemu žrtvovala svoj život i sve ča je imala. On je bio odličan školar i izabrao si je najduži i najteži studium na sveučilišću. Dok su se drugi djaki zabavljali, on nije išao u nikamo, nego je sidio uz knjige, radio u laboratoriju. A majki je bilo pravo tako. Nekako je opažao na njoj, kako se ona boji, da bi ga mogla izgubiti, ako se on zaljubi ili oženi. Ov strah se je nekako i presadio i u njegov život. Sigurno je ov strah i dalje djelovao u njem i sada po majčinoj smrti - tek tri ljeta je tomu, da je umrla. Ali on već nije našao pravoga odnosa prema ženam. Nij si znao niti predstaviti, da bi se mogla ka žena zanimati za njega.

Zato ga je tako iznenadilo, kad je došao u dodir s ovom obiteljom od Rajne, da bi se ipak i za njega mogla zanimati neka žena.

Da! I zanimala se je, bez dvojbe. Ali on je bio takov magarac, da nije našao prave riči ni u Rapallu, ni ovde u Genovi.

U jadu i tugi naručio si je još pol litra, da omami bol, ka ga je opet počela jače trapiti. I onda je došao do nekoga lagljega raspoloženja, u kom kao da je dobio distanciju od samoga sebe.

Govorio si je: "Čemu da stugivaš? Ako ti je ona sudjena, vidit ćeš ju opet. Ako ne, bit će i tako dobro. Gdo zna čemu si se ugnuo ..."

Platio je krčmaru. Kad se je stao od stola, činilo mu se je, da mu je sad sve vino prošlo u noge. Na sriću kolodvor nije bio daleko. Onda ga je opet omamila tuga, ali i buka i rivnja. Nekako je našao svoj vlak. Imao je kupce za spavanje. Još prije neg se je vlak ganuo, legao se je i brzo je zaspao.

Spao je nemirno i mnogokrat se je probudio. Ali opet je zaspao i sanjalo mu se je svega, dobroga, lipoga i nedobroga.

Kad je došao u Beč, bacio se je svom dušom u rad u kemičkom laborijatoriju svoga poduzeća.

Koč-toč se sastanem s njim u kavani. Jednom mi je prilikom povidao, kako mu je išla u Rapallu i u Genovi. Par puti sam ga piato, da li si je nabavio adresu i da li joj je pisao. Ali on samo mahne rukom. Ali kadgod još uvijek bulji ukočenim pogledom u zrak i onda sumnjim, da misli na nju, u ku je bio zaljubljen, bez toga da bi joj to bio rekao, a možda i bez toga da bi bio to zaista i znao.

a.b.

 TREŠĆE - a pišeno po našu staru

Znate, mer već nisan kanil niš napisat, aš mi je urednik ovoga Novoga Glasa rekao, da j' nek gauzije imal smanon, aš da se se bili niki zban-tovali prik toga ča san napisal. No kad je pak par misec prošlo, si je moral iberlegat, aš mi je rekao da opet ča-to napišen, aš da je bilo i takovi, kin se je to vidilo, pak ki su rekli, da to gor nij bilo tako daleko od istine. Ali od druge strani san mer čul da je bilo i takovi, ki su si snjim podižgali. No da, mer sad je vrime za podižgat, ča ne?...

Kad je to va toj Lovreti ota lautspreher sferzagal, san upametzal, da su ota predsednik društva pak poštovani gospodin bundeskoncler znali najzglasnije povidat, ter su je judi oži čuli. No da, san si mislil, do drugi će znat povidat, ako ne naši pejači. A nigdo za manon je ož i rekao, no da bar povidat moradu znat, ča ne...?!

Otpodne pak, Proderštofi, kad je to ta edan mladi iz Beča počel zglasnim glasom povidat (rekli su, da i ta ne bi bil pravil lautsprehera), ča mu se ne vidi va ton našen društvu, ko su počeli niki vikati pfuj. Pak ti, ki su to vikali, su bojsek oži va prvon redi sidili. No gle san si mislil, to oži dobro paše k jednomu kulturnomu društvu da se tako vice, aš to je zaistinu jedan kulturni izraz. Kade su se to nek naučili. Je li va von našen društvu ili kod koga portaja? Ali ča j' naučeno, toj naučeno, da, da ...

Neznan, ča j' vo s vimi bečanskimi predsedniki los. Kad je kakova svečanost ili kakova proslava,

ko senek ta intelingencija ili kako jin to narod veli "plundraši" sidi najper va prvi redi. Mer ne da iman ča protiv, aš bud, red mora bit. Nek čudi me da ti bečanski predsednikov onde ne vidim, oti se senek kade odzad potipju. Je li su tako skromni, ili se znanda gor boju pojti najper, ili morebit čekadu da je pozovu, kot su no, ne va Bibliji? No ali ja oš ednoč velin, plundraši moradu najper, ča ne ...?

No ali te prve klupi se bojsek i drugi naši domoroci boju, aš i ota predsednik toga gradišćanskoga društva ju jako ubaja. Na mjesto da se sede uz te druge plundraše pak te visoke goste, ko se senek na toj pozornici zadržava ter konferencira ili kako se tomu veli. A ča ne bi bilo njogovo mesto uz ote visoke goste, ki to dojdju na ote naše svetačnosti. Je li se je **znan** zato boji, kad joj se u školi veli da je somarska? No ali toga skoro ne verujem, mora bit ča drugo uzrok tomu, ali ča ...?

Koč-toč mi se ovi naši judi tužu, da ote naše ervacke novine nisu dobro informirane i da senek donesu glase, ki su ur par tajedan stari. Ja mer nisan toga mišjenja, a od pokjeg ov novi Glas ishaj još manje, aš saki put kad kani vandojt, onda one ur dva tajedne najper pišu da je izašao, a kad pak zaistinu vandojde, onda je oto za nje ča staroga, ter već ništ ne pišu. No ali da more onda još do govorit, da ote ervacke novine ne bi bile dobro informirane, toga skoro ne moren verovat, ali bud, ja mer nisan u oton posli tako važan, ter boje da već niš ne velin...

No neka bude za denas dos, ar človik nesmi preveć ibertrajbat. Pa na zadnje bi vi imali još i za nalagat a ne samo za podižgat, a to grot ne kania ni ja, a ni vi ne, ar s ognjen se nij vridno igrat, tako velu, bome, da... da! Tako si to misli vaš trubavi

----- Jure Špika

TRAŽIMO SURADNIKE!

POŠALJITE NAM, AKO JOŠ NISTE, PRETPLATU!

REDAKCIJA IDUĆEG BROJA SE ZAVRŠAVA 1. prosinca 1969,